

Výročná správa riaditeľa za rok 2011

Zhrnutie

V roku 2011 sa Európskemu centru pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC) podarilo realizovať väčšinu činností svojho pracovného programu. Zároveň centrum zvýšilo svoj výkon, upevnilo štruktúry a ďalej rozvíjalo svoje partnerstvá z dôvodu potreby zosilnenej reakcie na hrozbu prenosných ochorení v Európe. Okrem uvedenia hlavných úspechov centra v roku 2011 obsahuje táto výročná správa v prílohe 1 tabuľky, ktoré podrobne znázorňujú vykonávanie pracovného programu 2011 schváleného v novembri 2010 správnou radou.

Zdroje

Hlavný rozpočet centra sa znížil z 57,8 milióna EUR v roku 2010 na 56,6 milióna EUR v roku 2011 (-2 %). K 31. decembru 2011 malo ECDC 270 stálych zamestnancov (dočasných zamestnancov, zmluvných zamestnancov a vyslaných národných expertov).

Práca súvisiaca s chorobami

ECDC pokračovalo vo vývoji nástrojov pre vedeckú prácu, činnosti v oblasti dohľadu, databázy a siete a v organizácii budovania kapacít a školení pre šesť skupín chorôb patriacich do jeho kompetencií. Bolo to v súlade s ročným pracovným programom a Stratégiami pre programy zamerané na konkrétne choroby na roky 2010 – 2013, ktoré schválila správna rada v r. 2009.

Čo sa týka **antimikrobiálnej rezistencie a nozokomiálnych nákaz**, jednou z hlavných udalostí v r. 2011 bola integrácia Európskej siete pre dohľad nad spotrebou antimikrobiálnych liekov (ESAC-Net) do ECDC a vývoj **modulu epidemiologického informačného systému (EPIS) pre AMR a HAI**. ECDC vypracovalo aj hodnotenie rizika pre šírenie mikroorganizmov z čeľade *Enterobacteriaceae* (CPE) produkujúce karbapenemázu prostredníctvom prepravy pacientov medzi zdravotníckymi zariadeniami s osobitným dôrazom na cezhraničnú prepravu a aktualizovalo hodnotenie rizika pre šírenie metalo-beta-laktamázy New Delhi a jej variantov v rámci Európy. Jednou z ďalších kľúčových udalostí bol štvrtý výročný Európsky deň zvyšovania povedomia o antibiotikách, ktorý koordinovalo ECDC v novembri 2011. Podujatie, ktoré poukazovalo na zvýšenie rezistencie na lieky poslednej línie, malo široké pokrytie v celej Európe, pričom vzniklo celkovo 611 článkov v období od 15. októbra do 15. decembra 2011. ECDC napokon v spolupráci so štúdiom Euronews vytvorilo dokumentárny film o európskych pacientoch a ich príbehoch o tom, aký vplyv mala infekcia baktériami rezistentnými voči viacerým liekom na ich život. Odhaduje sa, že tento dokument si počas šiestich mesiacov jeho vysielania pozrie približne 12 miliónov ľudí.

V oblasti **novovznikajúcich chorôb a vektorových nákaz** ECDC posilnilo sieť lekárskech entomológov a odborníkov z oblasti verejného zdravia zameranú na choroby prenášané článkonožcami (VBORNET). Sieť vypracovala aktualizované distribučné mapy šírenia invázných druhov komárov a súvisiaceho dohľadu a začala overovať údaje o iných vektorových skupinách (muchy). Na základe prieskumu činností a potrieb členských štátov

vykonaného v r. 2010 sa pripravujú usmernenia pre dohľad nad hlavnými vektormi prenášajúcimi exotické ľudské choroby. Čo sa týka chorôb prenášaných kliešťami, ECDC zameralo svoju prácu s odborníkmi na stav v hlásení týchto chorôb. Pokiaľ ide o ochorenia prenášané komármi, každý týždeň sa vydávali distribučné mapy potvrdených prípadov ochorenia na západonílsku horúčku u ľudí v EÚ a v susedných krajinách. Napokon sieť ECDC pre importované vírusové choroby sústredila svoje činnosti na reakciu na epidémie vírusu, na externé zabezpečenie kvality a na podporu vzdelávania mikrobiológov v členských štátoch.

V programe **ochorení prenášaných potravou a vodou a zoonóz** ECDC urýchlene reagovalo na vážne prepuknutie nákazy *E. coli* v Nemecku produkujúcej šigatoxín, a to hodnotením rizika, aktuálnymi epidemiologickými informáciami, organizovaním laboratórnej a klinickej podpory a úzkou spolupracou s úradom EFSA, Komisiou a členskými štátmi. Vypuknutie tejto nákazy malo vplyv aj na cestujúcich z ostatných krajín. Prípravy na vývoj technickej platformy pre zhromažďovanie údajov o molekulárnej typizácii v systéme TESSy napredovali primeraným tempom.

V oblasti **pohlavne prenosných infekcií vrátane HIV/AIDS a vírusov prenášaných krvou** ECDC spolu s Európskym monitorovacím centrom pre drogy a drogovú závislosť (EMCDDA) uverejnilo usmernenia k prevencii prenosných chorôb medzi ľuďmi užívajúcimi drogy injekčne, založené na hodnotení programov prevencie a stanovisk odborníkov na základe dôkazov. Bola uverejnená prvá správa o dohľade nad pohlavne prenosnými infekciami, ktorá obsahuje 20-ročné údaje o piatich pohlavne prenosných infekciách poukazujúcich na súčasnú heterogenitu v oblasti starostlivosti, oznamovania prípadov a poukazovania na problémy s cieľom zlepšiť informovanosť o epidemiológii pohlavne prenosných infekcií v členských štátoch. Program Euro-GASP poukázal na neustálu hrozbu kvapavky rezistentnej voči viacerým liekom. Zaviedol sa zvýšený dohľad nad hepatitídou typu B a C a prvýkrát sa uskutočnilo zhromažďovanie údajov. Uviedlo sa niekoľko projektov s cieľom podporiť členské štáty v posilňovaní budúcich programov prevencie a kontroly.

Pokiaľ ide o **chrípku**, ECDC usporiadalo tri semináre o pripravenosti na pandémie spolu s regionálnym úradom WHO pre Európu s účasťou krajín EÚ, pričom štvrtý seminár s účasťou nečlenských krajín EÚ/krajín EHP usporiadala organizácia WHO. ECDC tento rok pripravilo pre širokú verejnosť a zdravotníckych pracovníkov nový súbor informácií o chrípke. ECDC uskutočnilo revíziu vplyvov očkovania detí a tehotných žien proti chrípke založenú na dôkazoch. Okrem toho ECDC pokračovalo v posilňovaní európskeho dohľadu nad závažnými ochoreniami a úmrtiami spôsobenými chrípkou. Pokiaľ ide o sezónnu chrípku, ECDC vypracovalo hodnotenie rizík na sezónu 2010 – 2011, upevnilo komunikáciu a podporovalo členské štáty a Európsku komisiu v realizácii odporúčania Rady EÚ pre zdravie z r. 2009 o očkovaní proti sezónnej chrípke, ako aj o prieskume VENICE o politikách očkovania a pokrytí (pandemická a sezónna chrípka).

V oblasti **tuberkulózy** sa vypracovali štandardy EÚ v oblasti starostlivosti v prípade TBC, štandardy zamerané na pacientov určené pre klinických lekárov a zdravotníckych pracovníkov, ktoré boli uverejnené v apríli 2012. Tento program úspešne zosúladiť činnosti pri príležitosti Svetového dňa TBC s činnosťami zameranými na problematiku detskej TBC. ECDC aj naďalej poskytovalo usmernenia založené na dôkazoch, ktoré boli počas roka 2011 zamerané na vývoj usmernení k riadeniu kontaktov s osobami trpiacimi na multirezistentnú TBC.

Medzi najväčšie úspechy za rok 2011 v prípade **legionárskej choroby** patrilo zavedenie EPIS pre ELDSNet, kurzy o legionárskej chorobe a o laboratóriách s osobitnými metódami pre účastníkov z členských štátov, ako aj uskutočnenie prieskumu o laboratórnych kapacitách v členských štátoch. Vypracoval sa súbor nástrojov s cieľom vyšetriť vypuknutie legionárskej choroby.

V oblasti **chorôb preventabilných očkovaním** sa do ECDC úspešne previedla sieť EUVAC, čím sa dokončil presun všetkých činností EÚ v oblasti dohľadu do ECDC. ECDC aktívne prispelo k vypracovaniu záverov Rady o očkovaní detí, ktoré boli iniciované v rámci maďarského predsedníctva. V EÚ sa uviedol nový systém dohľadu pre invazívne pneumokokové ochorenia. ECDC dôrazne podporilo hodnotenie bezpečnosti očkovacích látok proti pandemickej chrípke a prostredníctvom siete VAESCO vypracovalo štúdiu o riziku narkolepsie po očkovaní látkou Pandemrix. V centre ECDC sa v decembri 2011 konala tretia konferencia Eurovaccine, na ktorej sa priamo v Štokholme zúčastnilo 50 účastníkov a ďalších 1 357 účastníkov bolo online prostredníctvom webového vysielania.

Pôsobenie v oblasti verejného zdravia

ECDC od svojho založenia pred piatimi rokmi kladie veľký dôraz na neustály rozvoj svojich funkcií v oblasti verejného zdravia: dohľad, vedecké poradenstvo, pripravenosť a reakcia, odborná príprava a komunikácia v oblasti zdravia. V súčasnosti, keď sa ECDC nachádza v konsolidačnej fáze, sú funkcie v oblasti verejného zdravia pevne dané. ECDC v roku 2011 naďalej posilňovalo svoje infraštruktúry a vylepšilo spôsob svojho fungovania v rámci programov zameraných na konkrétne choroby s cieľom priniesť zúčastneným stranám a európskym občanom vysoko kvalitné výsledky.

Dohľad

Na jeseň 2011 prešli prevodom EUVACNET do koordinácie ECDC všetky vyhradené siete pre dohľad, ktoré sa predtým prevádzkovali mimo centra ECDC. ECDC takisto podporilo používateľov TESSy v členských štátoch dokumentáciou, školeniami a lepším fungovaním platformy. Postup výmeny údajov o dohľade v systéme TESSy s tretími stranami sa rozšíril a zjednodušil. V roku 2011 sa tiež zhromažďovali údaje v najväčšej miere od začiatku fungovania ECDC. ECDC okrem svojej výročnej epidemiologickej správy uverejnilo 63 osobitných správ o dohľade nad rôznymi chorobami. Veľké množstvo článkov, abstraktov a prezentácií bolo založených aj na analýze a výklade údajov o dohľade zhromaždených počas roka 2011.

Vedecká podpora

V roku 2011 zorganizovalo ECDC v Štokholme piatu výročnú konferenciu ESCAIDE, na ktorej sa zúčastnilo takmer 600 odborníkov v oblasti verejného zdravia, epidemiológov a mikrobiológov. Bolo uvedených 180 ústnych prezentácií a vystavených 180 posterov. ECDC bolo požiadané, aby zabezpečilo hodnotenie rizika a technické poradenstvo v niekoľkých otázkach vrátane napr. vedeckého poradenstva pre bezpečnosť tkanív a buniek. Počas celého roka sa systém archivácie a správy vedeckého poradenstva (SARMS) čoraz viac využíval na riadenie a zaznamenávanie poskytovania usmernení.

ECDC usporiadalo v novembri 2011 zasadnutie s témou zmeny klímy s cieľom poskytnúť zástupcom členských štátov prístup k sérii zdrojov a k nástrojom na podporu rozhodovania, ktoré ECDC zabezpečilo na prispôbenie sa zmene klímy. Bol vyvinutý ľahko použiteľný súbor softvérových nástrojov, ktorý členským štátom umožní odhadnúť svoju vnútroštátnu záťaž v súvislosti s prenosnými ochoreniami, vyjadrenú v rokoch života poznamenanom zlým zdravotným stavom (disability-adjusted life years, DALYs). V decembri sa tento súbor a stratégie jeho zavedenia na rok 2012, ako aj hlavné charakteristiky metodiky BcoDE predstavili zainteresovaným členským štátom. V roku 2011 bola uverejnená záverečná správa pracovnej skupiny o metodikách pre medicínu založenú na dôkazoch (EBM) pre verejné zdravie. Zaoberá sa otázkami poskytovania poradenstva založeného na dôkazoch v situáciách typických pre činnosť centra, napr. ak neexistuje dostatok dôkazov, resp. pri nedostatku času. ECDC zaviedlo aj vzdelávací program o medicíne založenej na dôkazoch pre verejné zdravie/prevenciu a kontrolu infekčných ochorení pre zamestnancov ECDC a členské štáty a v máji 2011 otvorilo prvý kurz pre externých záujemcov.

Pripravenosť a reakcia

V roku 2011 bola uvedená do prevádzky nová platforma pre hodnotenie rizika chorôb, ktorým je možné predchádzať očkovaním. ECDC hodnotilo a monitorovalo riziká prenosných chorôb na jednom masovom podujatí. Do systému EWRS, ktorý prevádzkuje ECDC, bolo nahlásených 64 ohrození na úrovni EÚ. Spolu sa vypracovalo 28 hodnotení ohrození, o ktorých boli informované členské štáty. ECDC zároveň zabezpečilo odborníkov v oblasti poskytovania podpory členským štátom v reakcii na vypuknutie malárie a západonílskeho vírusu v Grécku. Čo sa týka ciest mimo EÚ, vycestovali odborníci z ECDC na Haiti počas vypuknutia cholery v dôsledku zemetrasenia, ku ktorému došlo 12. januára 2010.

ECDC na základe skúseností získaných pri vypuknutí *E.coli* (STEC) v roku 2011 prepracovalo svoj interný operačný plán v prípade udalosti týkajúcej sa verejného zdravia (PHE-OP) a dokončilo svoj plán kontinuity činnosti. ECDC usporiadalo niekoľko pracovných seminárov o simulačných cvičeniach pre zamestnancov ECDC a odborníkov z členských štátov. V roku 2011 zorganizovali ECDC a Európske perspektívy pre medziagentúrnu spoluprácu v oblasti hrozieb a rizík súvisiacich s CBRN (EPICO). Ostatné relevantné agentúry a inštitúcie boli vyzvané na výmenu najnovších stratégií v oblasti spolupráce, identifikáciu prípadných nedostatkov a vytvorenie nových možností a potenciálu. Tento seminár prispel k lepšej podpore interoperability a synergie v rámci pripravenosti a bol zameraný na určovanie úmyselných hrozieb a rizík CBRN a reakciu na ne.

Odborná príprava

Uskutočnili sa činnosti odbornej prípravy na budovanie kapacít, ktoré tvorili najmä dvojročné programy stáží, napr. EPIET a EUPHEM. Po vyhodnotení programu EPIET sa k existujúcemu programu sledovania v členských štátoch pričlenila možnosť stáží v domácom členskom štáte, aby sa rozšírila zodpovednosť členských štátov voči programu. Navyše ďalšie štyri členské štáty požiadali o zaradenie účastníkov svojich národných programov odborného vzdelávania do programu na rok 2011 vo forme súvisiacich programov EPIET. Celkový počet účastníkov programu sa tak v roku 2011 zvýšil na 40. Ako súčasť činností vnútornej kontroly kvality programov EUPHEM a EPIET sa uskutočnilo celkovo 24 návštev členských štátov. ECDC organizovalo aj niekoľko konkrétnych vzdelávacích programov a vypracovalo Wiki príručku terénnej epidemiológie (FEM Wiki). V roku 2011 sa ECDC podarilo dosiahnuť plnú akreditáciu UEMS (priebežné zdravotné vzdelávanie) pre všetky kurzy odbornej prípravy v rámci ECDC. Zabezpečilo sa osobitné školenie týkajúce sa očkovania proti chrípke a vykonávania odporúčaní Rady EÚ.

Komunikácia v oblasti zdravia

V roku 2011 ECDC vydalo 122 vedeckých publikácií. Webová stránka ECDC, ktorá bola spustená v roku 2009, predstavuje významný európsky zdroj informácií o problematike verejného zdravia, pričom v roku 2011 ju navštívilo približne pol milióna návštevníkov. Média sú dôležitým kanálom s dosahom nad rámec webovej stránky a tlačové stredisko upevňuje vzťahy s novinármi, ktorí sa venujú problematike zdravia. Tlačové stredisko ECDC sa úzko zapájalo počas vypuknutia STEC. V roku 2011 oslávil časopis Eurosurveillance svoje 15. výročie. Tento časopis uverejnil 190 krátkych oznámení a pravidelných článkov, ako aj 16 úvodníkov, 10 listov a 39 ďalších článkov. ECDC naďalej rozvíja výskum komunikácie v oblasti zdravia a podporuje komunikačné činnosti členských štátov v oblasti zdravia systematickým mapovaním komunikačných činností v oblasti zdravia v Európe, výmeny osvedčených postupov týkajúcich sa zraniteľného obyvateľstva a prekážok voči očkovaniu, ako aj uverejňovania série publikácií poskytujúcich prehľad o komunikácii v oblasti zdravia.

Partnerstvá

V roku 2010 sa ECDC rozhodlo posilniť a zjednodušiť spôsob spolupráce s členskými štátmi a v roku 2011 bola v každej krajine vymenovaná jedna národná koordinačná spolupracujúca inštitúcia. V r. 2011 sa uskutočnilo niekoľko návštev krajín, pokračoval projekt informácií o krajinách a úspešne pokračovalo aj vykonávanie politiky ECDC pre spoluprácu s tretími krajinami, ktorú prijala správna rada centra ECDC v novembri 2010. Naďalej sa posilňovala spolupráca s kandidátskymi krajinami EÚ a potenciálnymi kandidátskymi krajinami so zameraním na dve kľúčové činnosti: realizácia projektu ECDC IPA 2009/202-963, koncepcia nového projektu ECDC 2011/282-291 a rozvoj nového nástroja hodnotenia vypracovaného v úzkej spolupráci s Európskou komisiou/Generálnym riaditeľstvom pre zdravie a ochranu spotrebiteľov (GR SANCO). Ďalej sa posilnili medziinštitucionálne vzťahy s Európskym parlamentom, Radou ministrov, Európskou komisiou, ďalšími európskymi agentúrami, organizáciou WHO, partnerskými inštitútmi ECDC v USA, Číne a Kanade a niekoľkými medzinárodnými MVO pôsobiacimi v rovnakej alebo podobnej oblasti ako ECDC. Osobitný význam malo podpísanie administratívnej dohody riaditeľom centra ECDC a regionálnym riaditeľom organizácie WHO pre Európu, ako aj návšteva centra ECDC delegáciou z Parlamentu, ktorú viedol predseda Výboru pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín (ENVI).

Vedenie

ECDC pokračovalo vo svojej činnosti v súlade so stanovenými hodnotami, ktoré boli pre túto organizáciu v roku 2010 prijaté: snažiť sa o kvalitu, orientovať sa na služby a spolupracovať ako jednotný tím ECDC. Celkovo sa uskutočnili tri zasadnutia správnej rady a štyri zasadnutia poradného zboru s podporou vyhradeného „extranetu“ určeného na spoluprácu.

Dňa 1. apríla 2011 zaviedlo centrum ECDC dôležité zmeny vo svojej štruktúre s cieľom zvýšiť zameranie na súdržnosť excelentnosti a flexibility práce. Po reorganizácii sa pri väčšine činností pokročilo v realizácii pracovného programu na rok 2011 podľa plánu. Na základe auditu útvaru pre vnútorný audit sa pri príprave pracovného programu na rok 2012 zaviedlo množstvo nových prvkov: patria sem úplný rozpočet podľa činností, ciele, ukazovatele a plány, ako aj hodnotenie rizika. V súčasnosti sa vykonáva politika riadenia kvality, pričom proces CAF* sa začal koncom roka 2011. Výsledkom tohto vlastného hodnotenia bude päť prioritných opatrení na zlepšenie výkonnosti organizácie ako súčasť pracovného programu na rok 2013.

Správa

Oddelenie riadenia a koordinácie zdrojov pokračovalo v podpore prevádzkových činností ECDC po celý rok. Hlavný rozpočet centra sa znížil z 57,8 milióna EUR v roku 2010 na 56,6 milióna EUR v roku 2011 (-2 %). Správna rada vydala v júni 2011 kladné stanovisko k účtovnej závierke centra za rok 2010. Boli prijatí noví zamestnanci, takže na konci roka dosiahol celkový počet zamestnancov 270. Do podpory reorganizácie centra ECDC sa do veľkej miery zapojilo aj oddelenie ľudských zdrojov: vypracovalo nové organizačné tabuľky a zoznamy zamestnancov, boli vymenovaní noví manažéri, ktorým sa poskytla príprava na ich povinnosti stanovením cieľov pre ich zamestnancov. Centrum zaviedlo nový interný proces náboru a výberu s cieľom zvýšiť transparentnosť tohto celého procesu. V roku 2011 sa pre zamestnancov ECDC zorganizovalo viac ako tisíc misií, 238 stretnutí, pričom na schôdzach alebo pohovoroch centra ECDC sa zúčastnilo viac ako 3 000 externých účastníkov. Uskutočnilo sa viac ako 130 obstarávaní. ECDC investovalo v roku 2011 približne 8 miliónov EUR do IKT; polovica z tejto sumy sa použila na rozvoj operačných aplikácií pre ECDC, jeho externých partnerov a členské štáty; druhá polovica sa použila na údržbu a poskytovanie podpory pre existujúce aplikácie a služby. Na zlepšenie interného toku informácií a zvýšenie účinnosti centra sa vytvorila interná komunikácia prostredníctvom rôznych nástrojov (intranet, bulletin).

* Spoločný rámec hodnotenia, nástroj na celkové riadenie kvality, ktorý navrhol Európsky inštitút pre verejnú správu (EIPA) na základe modelu excelentnosti EFQM a nemeckej Vysoké školy administratívnych vied v Speyeri.

Realizácia pracovného programu na rok 2011: prehľad

ECDC sa v rámci svojho pracovného programu podarilo zrealizovať 90 % činností, čím presiahlo svoj cieľ v oblasti plnenia rozpočtu: plnenie rozpočtu na konci roka 2011 dosiahlo 96 % pre záväzky a 76 % pre platby.

Obrázok č. 1: Realizácia pracovného programu na rok 2011 podľa cieľ'ov. Podrobné informácie sa nachádzajú v prílohe 1.

Cieľ /DSP	Spolu	Dokončený	Čiastočne	Oneskorený	Odložený	Zrušený
ARHAI	15	13		1	1	
EVD	7	7				
FWD	9	7	1		1	
Legionelóza	9	8	1			
HASH	12	12				
Chrípka	10	7		1	1	1
TB	8	5		2		1
VPD	12	11	1			
Dohľad	9	9				
Vedecké poradenstvo	11	11				
Pripravenosť/Reakcia	13	11		2		
Odborná príprava	8	8				
Komunikácia v oblasti zdravia	14	13	1			
Partnerstvá	9	8				1
Vedenie	9	8			1	
Správa	21	20	1			

SPOLU	176	158	5	6	4	3
%	100%	90%	3%	3%	2%	2%